Spis treści

I. SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA 5

II. BUDOWANIE KRĘGÓW WSPARCIA 10

III. TWORZENIE SIECI SOJUSZNIKÓW 19

IV. PODSUMOWANIE 24

V. BIBLIOGRAFIA 25

Wstęp

Seria zeszytów edukacyjnych powstała w ramach pracy nad modelem „Bezpieczna przyszłość osób z niepełnosprawnością intelektualną". Głównym celem działań jest wypracowanie środowiskowego systemu wsparcia w formie Kręgów Wsparcia (czyli społecznej sieci przyjaznych ludzi) dla dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną na czas, kiedy pozostaną bez rodziców/opiekunów lub już żyją samodzielnie.

Model „Bezpieczna przyszłość" zakłada przygotowanie osoby z niepełnosprawnością intelektualną – a także jej rodziny i środowiska – do bezpiecznego i samodzielnego funkcjonowania w społeczności lokalnej poprzez stworzenie rozwiązań dotyczących zabezpieczenia prawno-finansowego, zdrowotnego, mieszkaniowego i społecznego (Kręgi Wsparcia).

Model odpowiada wprost na potrzebę deinstytucjonalizacji i tworzenia w Polsce lokalnych systemów wsparcia, wynikającą z postanowień *Konwencji Narodów Zjednoczonych* o prawach osób z niepełnosprawnościami (Polska ratyfikowała Konwencję w 2012), zwłaszcza tych określonych w artykule 19. „Niezależne życie i włączenie w społeczeństwo". Kręgi Wsparcia to rozwiązanie, które znalazło się w krajowej Strategii na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030 uchwalonej w lutym 2021 r.

Seria składa się z 5 zeszytów edukacyjnych:

ZESZYT 1 EDUKACYJNY

UDANE ŻYCIE I BEZPIECZNA PRZYSZŁOŚĆ
(model środowiskowego wsparcia osób z niepełnosprawnością intelektualną rodzin w oparciu o Kręgi Wsparcia)

ZESZYT 2 EDUKACYJNY

PLANOWANIE SKONCENTROWANE NA OSOBIE – PSO

ZESZYT 3 EDUKACYJNY

KRĘGI WSPARCIA I PRACA W SPOŁECZNOŚCI

ZESZYT 4 EDUKACYJNY

WSPÓŁPRACA Z RODZINAMI OSÓB Z NIEPEŁNOPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ

ZESZYT 5 EDUKACYJNY

PRZYKŁADY ZMIANY W ŻYCIU OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ I RODZIN W MODELU „BEZPIECZNA PRZYSZŁOŚĆ"

I. SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA

Każda osoba ma potencjał, zdolności i talenty. Dobre życie oznacza, że jej potencjał będzie wykorzystywany, a zdolności i talenty rozwijane. Dzięki temu zyska poczucie docenienia i sprawstwa oraz będzie mieć dobre relacje z ludźmi dookoła. A społeczność wokół niej będzie mocniejsza poprzez wkład i uczestnictwo, które dana osoba wnosi[1].

SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA

Czym jest społeczność lokalna? Dlaczego jest tak ważna dla każdego z nas? Życie to świat społeczny i obecność innych ludzi, m.in.: rodziny, sąsiadów, przyjaciół, kolegów i koleżanek z pracy, pani ekspedientki z pobliskiego sklepu, lekarza. To świat relacji, w którym człowiek się porusza, w największym stopniu wpływa na poczucie przynależności i bezpieczeństwa. Oprócz relacji i więzi w społeczności świadczone są różnego typu usługi dla mieszkańców, takie jak transport, praca, szkoła, kościół, apteka, kino. To od ich jakości i dostępności zależy, czy mamy szansę na aktywne życie i możliwości rozwoju. Osoby z niepełnosprawnością intelektualną (NI) ze względu na swoje ograniczenia poznawcze mają trudności w odnalezieniu się w rzeczywistości. Potrzebują wsparcia w korzystaniu z dostępnych możliwości i uczestniczeniu w życiu społecznym. Społeczność też musi ich zaakceptować – na zasadach równouprawnienia – oraz eliminować bariery, który utrudniają lub uniemożliwią pełne włączenie się w życie społeczne. Najczęściej w kontekście niepełnosprawności wymieniane są bariery architektoniczne, ale główną przeszkodą są bariery mentalne i sposób myślenia, czyli stereotypowe postrzeganie osób z NI jako upośledzonych, chorych, gorszych. To wszystko sprawia, że unikają one kontaktu, skazują się na izolację, są narażone na szydzenie lub obrażanie.

Osoby z NI potrzebują wsparcia w codzienności, ale są pełnoprawnymi obywatelami. To ludzie, którzy mają marzenia, potrzeby pasje, uczucia… Trzeba pracować z nimi, uwzględniając ich potencjał. Wymaga to zmiany sposobu myślenia, wyjścia poza stereotyp, że są one skazane na krąg najbliższej rodziny lub środowiska innych osób z niepełnosprawnościami. Trzeba mieć świadomość, że osoby te są w stanie wspaniale odgrywać różne role, które wynikają z ich zainteresowań oraz możliwości. Mogą mieć unikalny wkład w rozwój społeczności, jeśli tylko dostaną taką szansę. Takie wsparcie i włączenie do życia w społeczności umożliwiają

[1] John P. Kretzmann, John L. McKnight, *A Basic Guide to ABCD Community Organizing*, tłum. Paweł Jordan, 2013.

właśnie Kręgi Wsparcia. Oprócz zabezpieczenia finansowego, prawnego, mieszkaniowego filarem dobrego życia jest bowiem sieć oparcia społecznego.

URUCHAMIAMY POTENCJAŁ SPOŁECZNOŚCI

Bazą, na której opiera się model środowiskowy, jest praca na zasobach i potencjałach (w odróżnieniu od nastawienia na rozwiązywanie problemów i kompensację deficytów). To podejście doceniające i wyzwalające ukrytą energię, możliwości ludzi i instytucji w społeczności lokalnej. Uwidacznia się tu odwołanie się do metody *Asset Based Community Development*[2], czyli kreowania pracy na potencjałach w oparciu o ludzkie zdolności, umiejętności i wiedzę oraz na wzmacnianiu relacji i więzi. Chodzi tu o wspieranie poczucia sprawstwa i podmiotowości (zasada empowerment) ludzi w myśleniu o swoim życiu i oddziaływaniu na otoczenie. W społeczności lokalnej są ukryte potencjały, które można uruchomić i odkryć. Można je mobilizować poprzez wytworzenie relacji i sieci współpracy.

Każdy człowiek, każda instytucja lub placówka mają w sobie nieodkryte możliwości. Wejście w interakcje z innymi, współpraca oraz wspólne działanie wydobywają nowe spojrzenie, szanse i zasoby. Uruchamiają to, co ukryte, dają nadzieję na wspólne aktywności, kreują synergię i nowe rozwiązania. To jest idea środowiskowej pracy i organizowania społeczności lokalnej. Podejście wsparcia środowiskowego osób z NI i ich rodzin odwołuje się silnie do modelu organizowania społeczności lokalnej[3]. W szczególności do pracy przez tworzenie sieci i networkingu, czyli sieciowego systemu wsparcia. Jest to jedna z ról organizatora społeczności lokalnej polegająca na tworzeniu sieci współpracy. Organizator społeczności lokalnej musi odkryć zasoby i rozpoznać społeczność: co w niej jest, jakie są organizacje, placówki, instytucje, ludzie, którzy są ważni dla udanego życia osoby z NI w społeczności lokalnej. Poprzez osobiste kontakty tworzy sieć współpracy, która będzie służyć włączaniu osób z NI do życia we wspólnocie, pełnienia nowych ról społecznych, rozwoju zainteresowań, tworzenia relacji oraz zapewnienia szacunku i bezpieczeństwa. Osoby z NI poprzez swoje talenty i uczestnictwo w społeczności budują tę społeczność na równi z innymi jej członkami, a Kręgi Wsparcia w realny sposób to umożliwiają.

ZASOBY W SPOŁECZNOŚCI

Możemy wyróżnić dwa rodzaje zasobów instytucjonalnych przy tworzeniu środowiskowego wsparcia:

– Zasoby instytucjonalne oczywiste to wszystkie te podmioty, które są włączone w świadczenie usług dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin. Są to takie placówki jak: Środowiskowe Domy Samopomocy, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Zakłady Aktywności Zawodowej, Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie, placówki służby zdrowia, organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z NI. Do tego dochodzą

[2] www.abcdinstitute.org

[3] www.osl.org.pl

również usługi środowiskowe, które te podmioty oferują, takie jak asystencja osobista, trener pracy, opieka wytchnieniowa, mieszkania treningowe i wspomagane, specjalistyczne usługi i inne. Wszystkie te organizacje powinny w oparciu o planowanie skoncentrowane na osobie tworzyć i realizować spersonalizowany plan rozwoju i wsparcia, zintegrowany wokół osoby i jej potrzeb. Plan powinien być jeden bez względu na rodzaj instytucji. To placówki powinny stanowić wsparcie dla modelu środowiskowego poprzez rzeczywiste otwarcie się na społeczność, nie zamykanie się w swoich instytucjonalnych ramach i przestrzeniach.

– Zasoby instytucjonalne nieoczywiste to wszystkie inne podmioty, których bezpośrednim celem nie jest wsparcie osób z niepełnosprawnością. Najczęściej to jednostki, które świadczą usługi na rzecz całej społeczności lub konkretnych grup (seniorów, młodzieży, rodziny). Są to: dom kultury, biblioteka, ośrodek sportu, teatr, kino, centrum aktywności lokalnej, dom sąsiedzki, klub osiedlowy, restauracja, organizacja pozarządowa, przedsiębiorcy itp. Potrzebujemy organizacji i instytucji, które mogą kreować różne miejsca, odpowiednie do tworzenia pozytywnych ról i doświadczeń osoby z NI, czyli rozwoju zainteresowań, spędzania czasu wolnego, włączenia się do aktywności (np. wolontariat albo praca płatna, tworzenie relacji i więzi).

ZASOBY LUDZI

Oprócz wsparcia instytucjonalnego i usługowego, aby tworzyć kręgi, potrzebne jest włączenie ludzi mieszkających w danej społeczności. To np. środowisko sąsiedzkie, ludzie w różnych wspólnotach i grupach zainteresowania (np. grupy religijne, sportowcy, harcerze), a także wolontariusze, do których możemy zwrócić się z prośbą o włączenie się w życie osób z NI i ich rodzin.

Poprzez rozpoznanie zasobów w społecznościach lokalnych możliwe jest ich włączenie i zaangażowanie w budowanie wokół osób z NI Kręgów Wsparcia, skupiających członków rodziny i ludzi z otoczenia rodziny, sąsiadów, wolontariuszy, przedstawicieli zawodów pomocowych (pielęgniarka, lekarz, pracownik socjalny, terapeuta). Co ważne, Kręgi Wsparcia opierają się na relacjach spersonalizowanych i każdy dotyczy konkretnej osoby z niepełnosprawnością.

USŁUGI LOKALNE I SPOŁECZNOŚĆ

Aby zapewnić udane życie w społeczności, niezbędne są różne usługi środowiskowe. Kręgi Wsparcia ich nie zastąpią, ale poprzez personalizację wsparcia mogą je integrować. Wyróżniamy m.in. takie niezbędne usługi środowiskowe, od których dostępności zależy dobre życie w społeczności:

Placówki – potrzebna jest nowa formuła placówek, które są otwarte na środowisko i pracują zgodnie z założeniami planowania skoncentrowanego na osobie. Placówka, oprócz tego, że powinna wspierać samodzielność i samostanowienie osoby z NI, aktywnie działa w środowisku i świadomie zwiększa ilość relacji i więzi, kreuje uczestnictwo w przestrzeniach

publicznych, umożliwia pełnienie nowych ról społecznych, współpracuje z rodzinami. I nie ma tu znaczenia typ placówki, chodzi po prostu o wspieranie dobrego życia w społeczności i wartościowych doświadczeń osoby z NI.

Asystencja osobista – w codziennym życiu bardzo potrzebna jest osoba, która wesprze osobę z NI na co dzień. Poziom zaangażowania oraz profil wsparcia asystenta musi różnić się w zależności od potrzeb i stopnia niepełnosprawności.

Trener pracy – specjalista, który wesprze osobę z NI w przygotowaniu i utrzymaniu pracy na otwartym rynku.

Opieka wytchnieniowa – wsparcie dla rodzin, czyli czasowa usługa opiekuńcza.

Mieszkania treningowe – jeśli myślimy o zwiększaniu samodzielności osób z NI, kluczowe znaczenie mają mieszkania treningowe, w których można ćwiczyć różne umiejętności i kompetencje niezbędne do codziennego życia.

Mieszkania chronione i wspomagane – możliwość zamieszkania czasowego lub docelowego dla osób z NI przy wsparciu.

Usługi pielęgnacyjne i rehabilitacyjne – wspieranie w szczególności osób ze znaczną lub głęboką niepełnosprawnością.

Transport – w wielu przypadkach potrzebny jest transport specjalistyczny.
Dla dobrego życia osoby z NI w społeczności potrzebne są wspierające usługi środowiskowe, które powoli stają się dostępne w społecznościach lokalnych, wciąż jest ich jednak zbyt mało.

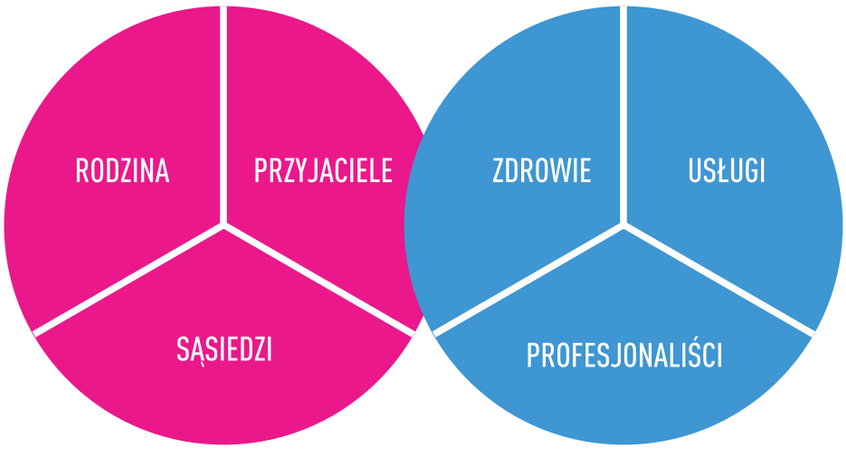

Źródło: Al Etmanski, prezentacja, 2013

Należy jednak pamiętać, że w dobrym życiu oprócz świata usług istnieje również świat, w którym ważne są: indywidualne potencjały i marzenia, rozwój zainteresowań, relacje i więzi, potrzeba duchowości i rozwoju osobistego, przyjazne społeczne otoczenie. Usługi też muszą być personalizowane i powinny wspierać daną osobę zgodnie z jej potrzebami. Dlatego ważne jest łączenie sfery formalnej i nieformalnej. Same usługi nie zapewnią bliskości, miłości, przyjaźni, szacunku czy społecznego wsparcia. Do tego potrzebna jest włączająca społeczność i bliscy ludzie. Integrowanie tych światów jest właśnie celem modelu środowiskowego i Kręgów Wsparcia.

ŚRODOWISKO OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ I RODZIN

Aby skutecznie budować system środowiskowego wsparcia, potrzebna jest dobra diagnoza sytuacji osób z NI i rodzin w danej społeczności. Trzeba zebrać informacje o liczbie osób z NI mieszkających w danej gminie, określić ich stopień niepełnosprawności, wiek, płeć itp. Należy również wiedzieć: czy korzystają z usług środowiskowych lub placówek; ile z nich pozostaje w domach, bez instytucjonalnego wsparcia; jakie są potrzeby tych osób i ich rodzin i czy jest możliwość ich zaspokojenia; jakie działania są wobec tych osób podejmowane itd. Takie rozeznanie daje podstawę do tworzenia długofalowej strategii na rzecz osób z NI i ich rodzin. Zgromadzenie dokumentacji w tym zakresie pozwala sformułować argumenty na rzecz tworzenia nowych usług i wsparcia środowiskowego. Można je wykorzystywać do wypracowania wspólnego głosu na rzecz poprawy sytuacji środowiska osób z NI i rodzin w społeczności lokalnej, przy tworzeniu strategii i programów w samorządach gminnym i powiatowym.

II. BUDOWANIE KRĘGÓW WSPARCIA

Kręgi Wsparcia to przewodnia idea modelu „Bezpieczna Przyszłość". Osoby z NI i ich rodziny często borykają się z problemami w budowaniu relacji w ramach społeczności. Mają poczucie, że mogą liczyć tylko na siebie. Lęk rodziców, że ich dziecko zostanie zranione, i silna potrzeba zapewnienia mu ochrony często wiążą się z życiem w izolacji. Kręgi Wsparcia wychodzą naprzeciw temu wyzwaniu. To sieci skupiające życzliwych ludzi, którzy towarzyszą osobom z NI w codziennym życiu, pomagają im rozwijać zainteresowania i pasje, a także odkrywać ich potencjał. Krąg składa się z różnych osób ze sfery nieformalnej i formalnej: rodziny i otoczenia rodziny, sąsiadów, wolontariuszy, specjalistów, np. pielęgniarki środowiskowej, lekarza, pracownika socjalnego, terapeuty. To jest jego główna siła.

Kręgi Wsparcia wymagają systematycznego budowania. W planowaniu skoncentrowanym na osobie (PSO) ważnym krokiem jest analiza koła relacji, czyli zidentyfikowanie osób, które mają jakieś relacje z osobą z NI i jej rodziną. Czasem te kontakty, szczególnie z dalszą rodziną, są ograniczone i można nad nimi pracować. Osoby z NI i ich rodziny z reguły nie proszą same o pomoc i raczej nie dążą do nawiązywania nowych kontaktów. Dlatego specjalista od spraw kręgów powinien w odniesieniu do każdej osoby, na bazie jej potencjałów, zainteresowań i możliwości, szukać osób do Kręgu Wsparcia i miejsc do aktywności osoby z NI w środowisku. To szansa na zbudowania relacji rozwojowej osoby z NI z członkami Kręgu Wsparcia w oparciu o wspólne zainteresowania, np. miłość do zwierząt, muzykę, taniec, jazdę na rowerze, podróże, jeżdżenie komunikacją, słuchanie książek, spacery, rozmowy, gotowanie, fotografowania i inne.

Należy pamiętać, że rodzice akceptują, wspierają, czuwają, ale nie wchodzą w skład Kręgów Wsparcia. Bo to właśnie po ich odejściu krąg ma być już uformowany. Dlatego powoływany jest zespół planistyczny. Bazując na partnerstwie i zaufaniu, Krąg Wsparcia pomaga rodzicom w tworzeniu dla osoby z NI obszaru rozwoju i autonomii, poszerzeniu relacji społecznych, zwiększeniu samodzielności i zaplanowaniu bezpiecznej przyszłości. Konieczne jest również umożliwienie rodzicom zadbania o samych siebie.

WARUNKI WYJŚCIOWE DO TWORZENIA KRĘGU WSPARCIA

– **Potrzeba tworzenia Kręgu Wsparcia** wymaga odpowiedzi na pytania: na ile Krąg Wsparcia da szansę na zwiększenie społecznego wsparcia dorosłej osoby z NI?; jak duża jest potrzeba wydobycia takiej osoby z izolacji i samotności?

– **Otwartość rodziny.** Ponieważ jest to oferta dobrowolna, musi uwzględniać stopień gotowości rodziny na współtworzenie Kręgu Wsparcia dla swojego dziecka, czyli zgodę na pojawienie się „obcych" w życiu osoby z NI i wspieranie ich. Rodzina musi też podjąć decyzję o utworzeniu planu bezpiecznej przyszłość.
– **Otwartość osoby z NI.** Utworzenie Kręgu Wsparcia wokół osoby z NI jest też podmiotową decyzją samej osoby z NI. Musi wyrazić ona na to zgodę i zadeklarować wolę współpracy.

Kręgi Wsparcia mają sieciowy charakter. Opierają się o zasady życzliwości, szacunku i pracy uwzględniającej potencjały. Każda osoba w kręgu pełni inną funkcję. Inna będzie rola opłacanego asystenta czy pracownika socjalnego, a inna sąsiadki czy sąsiada. Każda z tych osób jest ważna. Z każdą osobą uzgadnia się stopień zaangażowania (szczególnie w strefie nieformalnej, czyli np. panią ze sklepu, wolontariuszem, dalszą rodziną).

Rozwój kręgu powinien bazowo opierać się na kilku zasadach:
- poszczególni członkowie wiedzą, że są w Kręgu Wsparcia danej osoby,
- członkowie wiedzą, że są też inne osoby i jakie,
- członek kręgu wie, jaki jest zakres i charakter kontaktu i relacji,
- członek kręgu wie, do kogo się zwrócić w sprawie osoby z NI, gdyby zaistniała taka potrzeba,
- odbywają się spotkania kręgowe (np. planistyczne) w miarę potrzeb (może być to np. fragment kręgu).

Najważniejszym założeniem w pracy z osobą z NI podczas budowania Kręgów Wsparcia nie jest skupianie się na jej brakach i deficytach, ale na zasobach, mocnych stronach, zainteresowaniach. Osoby z NI są traktowane podmiotowo, a wsparcie ma charakter pozytywnego wzmocnienia. Oznacza to budowanie Kręgów Wsparcia przy pełnym poszanowaniu godności i autonomii osób z NI. Pierwszym zadaniem dla rozwoju kręgu jest stworzenie mapy ważnych osób w życiu osoby z NI. Można to zrobić przy pomocy **koła relacji,** na którym w poszczególnych kręgach nanosi się osoby obecne w życiu osoby z NI. Dzięki temu narzędziu dowiemy się, jakie osoby uczestniczą w życiu osoby z NI i jakie są relacje między nimi.

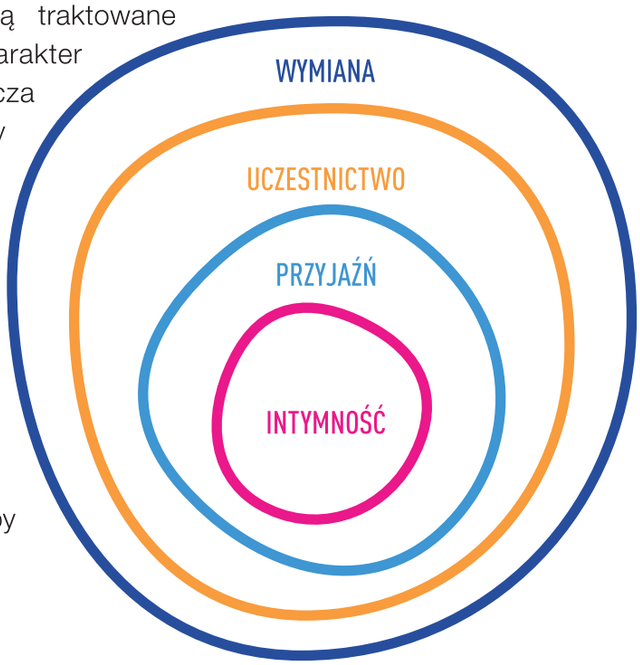

Koło relacji (Etmanski, Collins, Cammack, 2015, s. 49)

KRĄG INTYMNOŚCI

Relacje oparte na miłości i bliskości. Ludzie, bez których nie wyobrażamy sobie życia, najbliższa rodzina, najbliższe osoby, dzieci.

KRĄG PRZYJAŹNI

Przyjaciele, sojusznicy. Do kogo dzwoni się, kiedy otrzyma się dobrą wiadomość? Do kogo się żali, po kłótni z partnerem/partnerką? Z kim się wspólnie śmieje?

KRĄG UCZESTNICTWA

Dzielenie wspólnych zainteresowań i związane z nimi działania oraz relacje sąsiedzkie. Osoby znane z klubów, grup zainteresowań, pracy, grup sportowych, zajęć artystycznych, wspólnych wyjść do kina, teatru itp.

KRĄG WYMIANY

Relacje płatne. Lekarz, dentysta, pracownik placówki, fryzjer itp.

Krąg pani Kamili – przykład

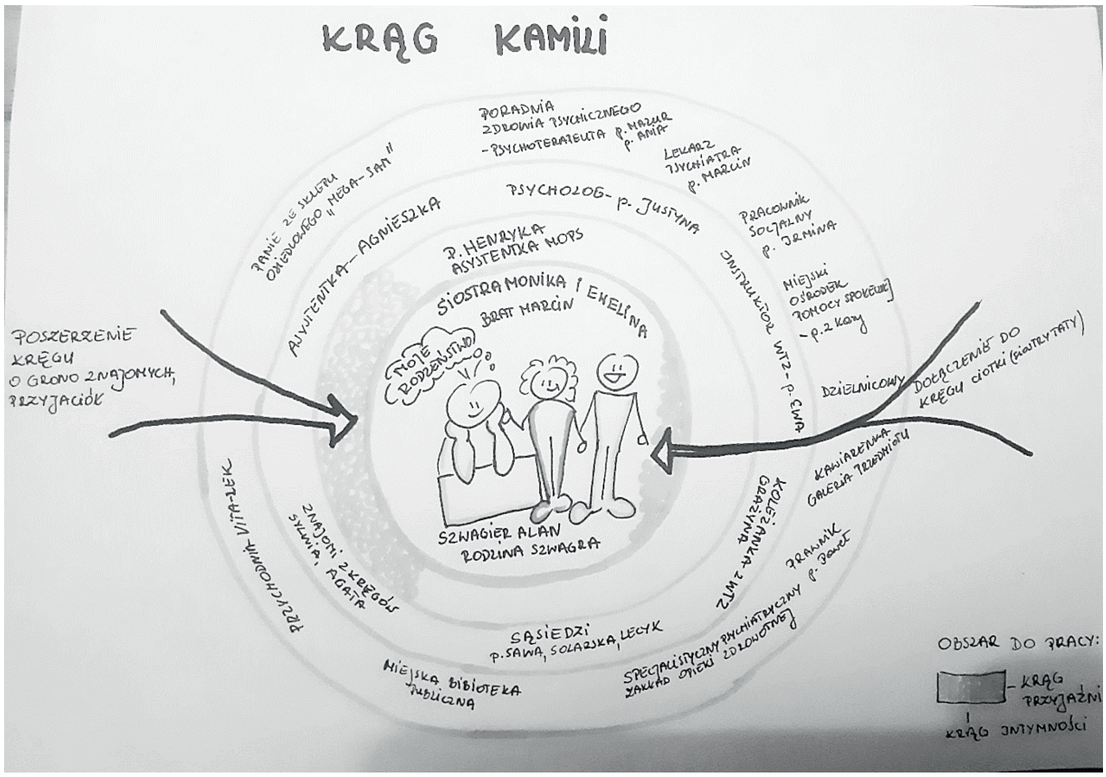

Źródło: Klaudia Marchwiany, PSONI, Jarosław

Krąg Pani Sylwii

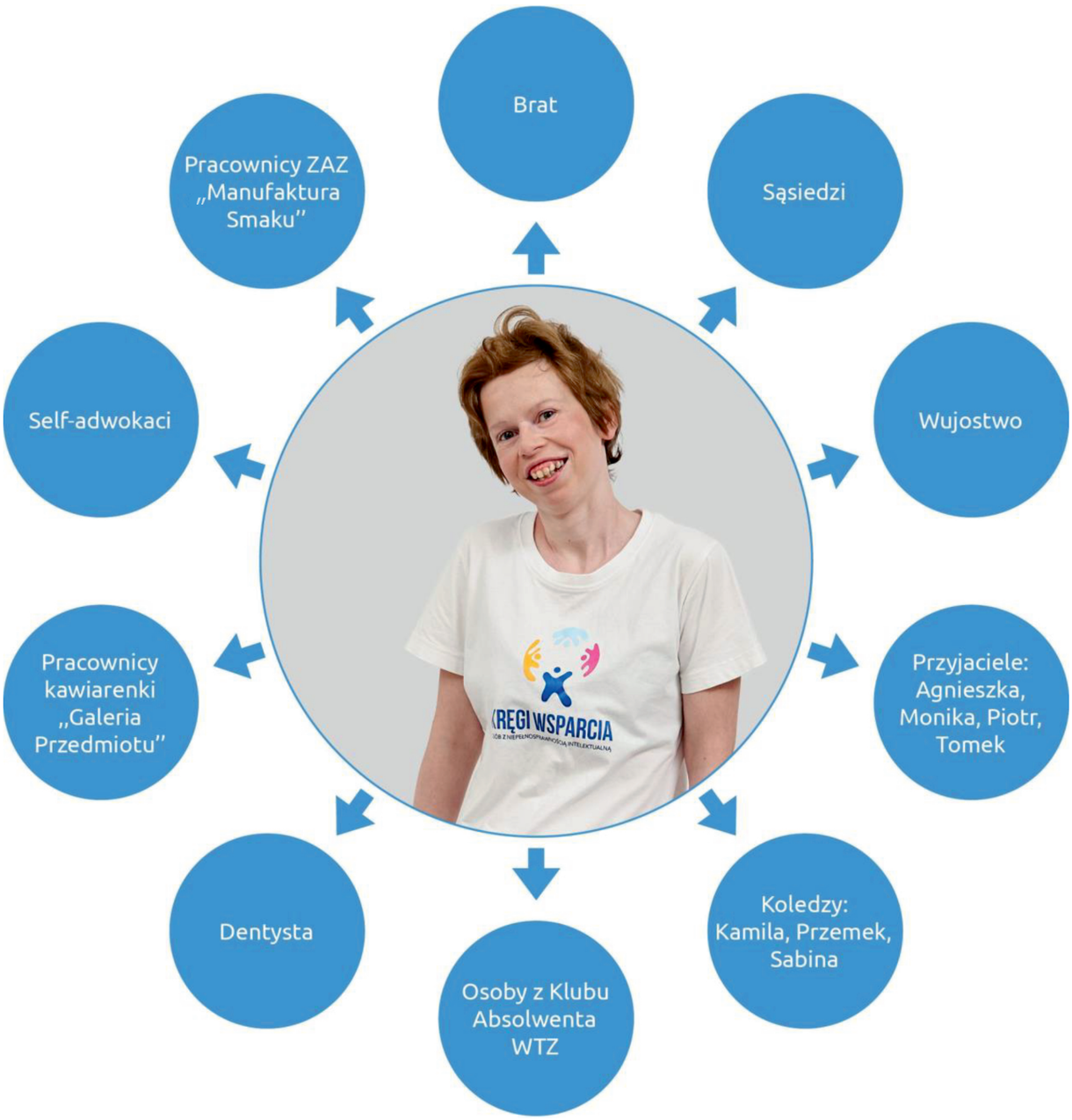

Źródło: PSONI, Jarosław

OSOBA I RODZAJ WSPARCIA KRĘGOWEGO PANI SYLWII	
1. Rodzeństwo: brat Paweł	1. Na prośbę pani Sylwii pomaga w różnych codziennych sprawach, np.: zawozi ją na zajęcia klubu, obsługuje komputer, telefon.
2. ZAZ „Manufaktura Smaku" Trener pracy – pani Karolina Managerka – pani Basia	2. Wsparcie w miejscu zatrudnienia, załatwianie spraw związanych ze sferą zawodową (5 dni w tyg. po 5 godz.).
3. Indywidualny asystent: pani Agata	3. Wsparcie w nauce samodzielności: dbanie o higienę, robienie zakupów, wykonywanie prostych posiłków, sprzątanie, obsługa pralki, wspólne wyjścia do miejsc użytku publicznego (30 godz. w miesiącu).
4. Self-adwokaci: pani Ilona, krąg będących self-adwokatami.	4. Przygotowanie osoby z niepełnosprawnością intelektualną do samodzielnego życia w społeczeństwie. Wspólne wyjazdy integracyjne, spotkania z dziennikarzami i różnymi osobami publicznymi. (2–3 razy w miesiącu).
5. Klub Absolwenta WTZ – pani Magda, grono znajomych: Kamila, Wojtek, Agnieszka, pani Justyna, pani Kasia.	5. Nauka tańca – forma rozrywki i podtrzymanie kontaktów z byłymi uczestnikami WTZ. Warsztaty psychologiczno-doradcze (4 razy w miesiącu po 2 godz.).
6. Sąsiedzi, wujostwo	6. Sąsiadami pani Sylwii są głównie osoby z dalszej rodziny (ciotki i wujkowie). Sylwia w razie potrzeby może się zwrócić do nich o pomoc. Miewa również z nimi kontakty towarzyskie, np. spotyka się z ciotką przy kawie.
7. Przyjaciele: Agnieszka, Monika, Piotr, Tomek	7. Wspólne spotkania o charakterze towarzyskim (odwiedziny w domu i kawiarence, zakupy).
8. Znajomi: Kamila, Przemek, Sabina	8. Spotkania w ramach Klubu WTZ i self-adwokatów.
9. Dentysta: pani Beata	9. Samodzielne wizyty u stomatologa.
10. Kawiarenka „Galeria Przedmiotu”	10. Miejsce, w którym Sylwia lubi się spotykać ze znajomymi.

Kręgi wsparcia muszą być budowane intencjonalnie i wymagają zaangażowania specjalisty środowiskowego, który będzie je inicjował i wspierał. To praca w społeczności lokalnej na pograniczu światów formalnego i nieformalnego. Polega na wydobywaniu zasobów, które każda społeczność posiada, i włączaniu do ruchu **#jestemwkregach**. Specjalista środowiskowy buduje sieci relacji i powinien wierzyć w idee kręgów wsparcia.

Do głównych zadań specjalisty kręgowego należą:

– poznanie osoby niepełnosprawnej, zidentyfikowanie jej potencjału, zainteresowań, mocnych stron, marzeń,
– sporządzenie portretu osoby z NI na podstawie zidentyfikowanych możliwości, zainteresowań i mocnych stron (PSO),
– współpraca z rodziną osoby z NI,
– zidentyfikowanie już istniejącej sieci wokół osoby z niepełnosprawnościami i jej rodziny (mapa kontaktów społecznych),
– eksploracja lokalnej społeczności, poznanie osób, organizacji, liderów, podmiotów formalnych i nieformalnych, zidentyfikowanie miejsc, do których osoba z NI mogłaby przynależeć, rozwijać się, i osób, z którymi mogłaby dzielić zainteresowania,
– moderowanie procesu stworzenia sieciowych powiązań, zapraszanie osób do kręgu,
– ustalenie sposobów komunikacji; określenie zadań dla aktualnych i przyszłych członków kręgów,
– wsparcie wejścia osoby z NI do grup zainteresowań czy aktywności (wyjścia do różnych miejsc – atrakcyjnych dla osoby),
– kreowanie możliwości działania w lokalnej przestrzeni dla osoby z NI i osób z jej kręgu,
– zbudowanie stabilnej koalicji/sieci osób i organizacji do działań na rzecz osób z NI.

PROCES FORMOWANIA KRĘGU WSPARCIA

W procesie formowania Kręgu Wsparcia można wyodrębnić pięć etapów: (1) etap wstępny, (2) etap rekrutacji, (3) etap inicjowania, (4) etap rozwoju, (5) etap monitoringu.

Etap wstępny. Przygotowanie osób i rodzin do udziału w kręgach. Zainteresowani poznają założenia modelu środowiskowego, świadectwa osób i organizacji realizujących inicjatywę tworzenia kręgów wokół osób z NI. Rodziny poznają założenia programu, jego wpływ na jakość życia i bezpieczeństwo osoby z NI i jej rodziny. Specjalista nawiązuje osobiste relacje z osobami z NI i ich rodzinami. Rodzina precyzuje swoje oczekiwania, szacuje możliwości, podejmuje decyzję o wejściu do programu. Specjalista wspólnie z osobą z NI i zespołem planistycznym tworzy portret (wszystko o mnie), czyli mocne strony, potencjał, wspólnie analizują zainteresowania, sposoby spędzania czasu wolnego, pasje i talenty. Następuje identyfikacja istniejących sieci powiązań, tworzenie mapy kontaktów społecznych uwzględniających ważnych ludzi, którzy już uczestniczą w życiu osoby, instytucje i organizacje powiązane z osobą.

Etap rekrutacji. Zapraszanie poszczególnych osób do Kręgów Wsparcia.
Rekrutacja przebiega w trzech krokach:

a) Osoby zidentyfikowane jako życzliwe w otoczeniu osoby z NI i jej rodziny deklarują swoje zaangażowanie po wcześniejszym zapoznaniu się z ideą modelu.

b) Po stworzeniu sieci sojuszników i zidentyfikowaniu mocnych stron osoby z NI, jej potencjału i zainteresowań oraz po przygotowaniu portretu zaproszone zostają kolejne osoby, które mają podobne zainteresowania jak osoba z NI, lubią podobnie spędzać czas, dysponują możliwościami udzielenia oczekiwanego wsparcia.

c) W czasie podejmowania różnorodnych aktywności osoba z NI (wraz z członkami kręgu i specjalistą ds. kręgów wsparcia) poznaje kolejnych ludzi, którzy również mogą dołączyć do Kręgu Wsparcia. Jeżeli do Kręgu Wsparcia dołączą wolontariusze, konieczne jest podpisanie umowy wolontariackiej.

Etap inicjowania. To czas dla osoby z NI, jej rodziny, specjalistów i społeczności. Na tym etapie wszyscy się poznają i koncentrują na zainteresowaniach osoby z NI, jej pasjach i możliwościach, tworząc podwaliny Kręgu Wsparcia. W czasie tego etapu specjalista ds. kręgów przygotowuje listę potencjalnych członków sieci dla konkretnej osoby z NI. Odbywają się spotkania lub rozmowy z poszczególnymi osobami. Na przykład jedna z osób może towarzyszyć podczas wizyt lekarskich, inna chodzić na wspólne spacery, a kolejna pomagać w usuwaniu usterek w domu. Ktoś może zapraszać osobę z NI na obiad raz w miesiącu. Powstaje lista kontaktów (teleadresowych) wszystkich osób zaangażowanych w działanie kręgu. Zadania i role są ustalane przez zaangażowane osoby przy wsparciu specjalisty. Rekomendowane są spotkania Kręgu Wsparcia, podczas których osoby mogą się poznać i wymienić doświadczeniami. Może to mieć charakter mniej formalny, np. wspólnego posiłku czy wyjścia do kawiarni.

Etap rozwoju. Rozpoczyna się w chwili, kiedy zidentyfikowane są już wszystkie możliwości i zagrożenia, zainicjowane są działania, rozszerzona jest lista zaproszonych uczestników. Na tym etapie tworzy się praktyczne strategie działania, określa/ulepsza metody komunikacji i realizuje aktywności związane z osobą z NI. To czas działania i nawiązywania relacji. Krąg działa już w sposób regularny i zorganizowany. Rola specjalisty jest mniejsza, ogranicza się do dyskretnego wsparcia.

Etap monitoringu. Ten etap charakteryzują uformowane relacje. Sieć jest gotowa do długofalowego działania. Pojawiają się nowe wyzwania, rodzą się nowe relacje. Krąg wzmacnia się, staje się aktywny. Jest stabilny, ale otwarty na nowych członków. To ważny czas, krąg działa, więc czasem może rodzić się pokusa, żeby pozostawić go samemu sobie – nie jest to dobry pomysł. Monitoring i wsparcie są niezbędne na każdym etapie działania.

CZŁONKOWIE KRĘGU

Poszukiwanie ludzi do kręgów wsparcia rozpoczyna się od przeanalizowania sieci relacji i zidentyfikowania ważnych osób – to zadanie zespołu planistycznego i osoby z NI. W skład Kręgu Wsparcia mogą wejść członkowie dalszej rodziny, sąsiedzi, osoby z organizacji, znajomi i przyjaciele poznani w trakcie różnych aktywności, koleżanki i koledzy z rożnych etapów edukacji, pracy czy innych miejsc, wolontariusze, a także profesjonaliści, np.: pracownik socjalny, lekarz rodzinny, pielęgniarki, terapeuta. Można zaprosić osoby w różny sposób powiązane z rodziną i osobą z NI. Optymalnie jest, gdy członkowie kręgu pochodzą z różnych grup, zależnie od indywidualnej sytuacji osoby z NI oraz możliwości lokalnych wspólnot.

Źródło: Opracowanie własne

POTENCJALNI CZŁONKOWIE KRĘGU WSPARCIA

Członkowie rodziny – siostry, bracia, ciotki, wujkowie, kuzyni, stryjowie i stryjenki, cioteczni i stryjeczni bracia i siostry itd. Osoby te mogą być częścią życia każdej osoby (czasem utrapieniem, czasem radością). Mogą być ważnymi ogniwami w Kręgu Wsparcia. Jest to szczególnie ważne, gdy zaplanowano dla nich jakąś istotną rolę po śmierci rodziców osoby z NI. Pielęgnowanie rodzinnych więzi wzbogaca również życie codzienne wszystkich stron.

Sąsiedzi – budowanie relacji z sąsiadami jest możliwe i warto o nie zadbać. Stosunki sąsiedzkie można zacząć od mówienia ludziom: „Dzień dobry” w windzie, na korytarzu, od komplementowania psa czy zachwytu nad ślicznym lub grzecznym potomkiem. Warto podjąć

rozmowę, uprzedzić o planowanym spotkaniu towarzyskim. Dobrze jest pamiętać, że pozytywne efekty w nawiązywaniu relacji osiągamy, stosując zasadę wzajemności, tj. na zaproszenie odpowiadamy zaproszeniem, na poczęstunek poczęstunkiem, na serdeczność serdecznością. Na rozwinięcie relacji sąsiedzkich potrzeba czasu. Przy tworzeniu kręgu sprawdzeni sąsiedzi są bezcenni.

Rodziny innych osób z NI – to naturalne źródło pozyskiwania życzliwych osób. Często rodziny już się znają, kierowane empatią i zasadą wzajemności dbają wzajemnie o bezpieczeństwo swoich dzieci. Łączy ich wspólnota doświadczeń. Mogą być rodzicami jednego dziecka i członkami kręgu drugiego.

Profesjonaliści – to ludzie, którzy w wymiarze płatnym pracują z osobą z NI na co dzień. Najczęściej dobrze ją znają, mają wiele ciekawych obserwacji i pomysłów. Mogą to być lekarze, pielęgniarki, terapeuci. Z racji swoich doświadczeń ważną rolę mogą odegrać pracownicy socjalni. Pomocna może być ich dobra znajomość lokalnego środowiska. Równie istotną funkcję pełnią asystenci osób z niepełnosprawnościami. Ich zadania w dużym stopniu pokrywają się z tymi, które realizuje się w ramach Kręgów Wsparcia.

Wolontariusze – ich zaangażowanie może przynieść pożądane efekty, zwłaszcza gdy ich relacje z konkretną osobą są oparte na wspólnych zainteresowaniach, doświadczeniach, pomysłach na organizację wolnego czasu. W ustaleniu tych podobieństw pomaga przygotowany wcześniej portret zawierający ważne informacje o osobie z NI. Warto pamiętać, że im więcej osób w środowisku będzie wiedziało o istnieniu programu, tym większe otwiera to przed nim możliwości i ułatwia szerszą współpracę z wieloma instytucjami. Każdy z członków Kręgu Wsparcia może być partnerem i wsparciem, ale także źródłem pozyskiwania nowych wolontariuszy. Szczególna rola przypada tu koalicji sojuszników, którzy aktywnie włączą się poszukiwanie wolontariuszy, ale również umożliwią osobom z NI pełnienie funkcji wolontariuszy w swoich podmiotach.

Koledzy, przyjaciele – osoba z NI spotyka ludzi w różnych sytuacjach i wchodzi w różnorodne interakcje, np. w szkole, w klubie sportowym, placówce, w pracy. To stwarza często możliwości nawiązania nowych znajomości i relacji. Pojawiają się w życiu koledzy i koleżanki, a czasem też przyjaciele. To ważne postacie w potencjalnym kręgu wsparcia.

Lokalne usługi – do Kręgów Wsparcia można zaprosić osoby zajmujące się świadczeniem określonych usług. Może to być sprzedawca, fryzjer, pracownik banku itp.

III. TWORZENIE SIECI SOJUSZNIKÓW

Ważną innowacją w modelu środowiskowym jest wyjście do społeczności i poszukiwanie sojuszników zmiany. Konieczne jest rozpoznanie społeczności i jej zasobów, które można wykorzystać. To przekroczenie specyficznej granicy obszaru niepełnosprawności łączonej z pomocą społeczną i włączenie różnych podmiotów nieoczywistych, np. domu kultury, organizacji pozarządowych, muzeum, przedsiębiorstwa, parafii, do współpracy. Zaangażowanie różnorodnych podmiotów zwiększa szansę na ciekawe propozycje aktywności dla osób z NI.

Koalicja sojuszników pozwala łatwiej realizować zadania sprzyjające funkcjonowaniu osób z NI w ich najbliższym środowisku. Dzięki zaangażowaniu tak różnorodnych partnerów we wspólnie zaplanowane działania stopniowo dochodzi do ujednolicenia często zróżnicowanych postaw i przekonań dotyczących osób z NI wśród samych uczestników koalicji. W miarę nabywania doświadczeń i realizacji kolejnych zadań koalicja coraz wyraźniej zaczyna oddziaływać na lokalne środowisko, opinię publiczną, postawy poszczególnych mieszkańców i całych zbiorowości.

Partnerstwo współpracujących ze sobą organizacji, instytucji, placówek i osób to wizja sieciowego modelu wsparcia środowiskowego. Dobrowolność udziału partnerów i ich autentyczne zainteresowanie rozwiązywaniem wspólnie zdiagnozowanych i określonych problemów pozwala tego typu sieciom współpracy osiągać znakomite rezultaty. Tym, co spaja i motywuje partnerów do współpracy, są zasady koalicji sojuszników.

Najważniejsze zasady to:
– **dobrowolność udziału** poszczególnych instytucji i środowisk oraz osób je reprezentujących,
– **wspólny cel** formułowany przez wszystkich uczestników koalicji,
– **udział wielu partnerów** z różnych sektorów: publicznego, społecznego, prywatnego,
– **łączenie zasobów** wnoszonych przez partnerów (czas, kompetencje i umiejętności, zobowiązania i możliwości instytucjonalne, fundusze),
– **współodpowiedzialność**, rozumiana jako dzielenie wspólnych sukcesów, ale też i ewentualnych porażek koalicji sojuszników.

Należy też podkreślić element równouprawnienia, a zatem takiego samego wpływu różnych partnerów na prace ich grupy, niezależnie od ich

statusu i pozycji w społeczności. Koalicja sojuszników ma przy tym unikalny atut – w jednym miejscu, w jednej formule łączy mieszkańców i lokalne instytucje oraz władze samorządowe.

Koalicja będzie ważnym zapleczem, wsparciem i sprzymierzeńcem zmiany na poziomie lokalnym. Może obejmować partnerów oczywistych, czyli tych, którzy mają bezpośredni wpływ na życie osoby z NI, ale również partnerów nieoczywistych, np. lokalny dom kultury czy ośrodek sportu.

W skład koalicji mogą wejść osoby reprezentujące m.in. takie podmioty:
– ośrodek pomocy społecznej (kierownik, pracownik socjalny), ośrodek zdrowia, zarówno publicznej, jak i niepublicznej opieki zdrowotnej, środowiskowy dom samopomocy, klub integracji społecznej,
– parafia Kościoła katolickiego, innych kościołów i związków wyznaniowych, szkoły, w tym dyrektorzy, pedagodzy, psycholodzy szkolni, nauczyciele, dom kultury (kierownik, animator kultury), lokalne organizacje pozarządowe, nie tylko te z obszaru polityki społecznej, spółdzielnie mieszkaniowe, wybrane wspólnoty mieszkaniowe, przedsiębiorcy,
– osoby fizyczne, czyli lokalne autorytety lub szczególnie aktywni i wnoszący wkład do współpracy mieszkańcy,
– urząd gminy, radę i inne jednostki i organy samorządu terytorialnego (np. zarządy zasobów lokalowych).

Sojusznicy mają pomóc w przeciwdziałaniu izolacji osób z NI i wprowadzaniu ich w środowisko oraz przyjmowaniu przez nie nowych ról społecznych (np. wolontariat czy praca w ramach przedsiębiorstwa społecznego). Dlatego koalicji szczególnie potrzebne są instytucje i osoby, które dysponują różnorodnymi zasobami pomocnymi w działaniach grupy. Poszczególni członkowie koalicji sojuszników są włączani w rozpoznanie zasobów i możliwości zaspakajania potrzeb osób z NI, jak też podejmowanych ad hoc działań rzeczniczych, informacyjnych czy rehabilitacyjnych (w zakresie społeczno-zawodowym) obejmujących konkretne osoby i środowiska rodzinne. Ważnym elementem pracy sojuszników w ramach lokalnej koalicji jest możliwość nawiązania i utrzymania spersonalizowanych kontaktów z wieloma podmiotami i środowiskami wsparcia pozainstytucjonalnego, co powinno ułatwić realizację i koordynację działań. Nie do przecenienia jest też udział koalicji w prowadzeniu nieformalnych działań edukacyjnych wokół osób z NI i ich rodzin.

Kluczową rolę w tworzeniu koalicji sojuszników i pozyskiwaniu konkretnych zasobów będzie pełnić lokalny podmiot, który podejmie się animowania programu wsparcia środowiskowego. Jego zadaniem ma być wynajdywanie partnerów, zachęcanie ich do udziału w koalicji, motywowanie uczestników, animowanie związków między partnerami. **Animator koalicji** ma być swoistym radarem wychwytującym osoby z różnych środowisk i włączającym je w prace partnerstwa.

FUNKCJE KOALICJI

Koalicja realizuje trzy ważne funkcje:

1. Funkcja koordynacyjna – czyli sieciowanie wszystkich placówek związanych z pomocą osobom z NI i ich rodzinom. Umożliwia to zarówno koordynację usług i lepszy przepływ informacji pomiędzy samymi podmiotami, jak i koordynację konkretnych usług dla osób z NI oraz czytelny system informacyjny.

2. Funkcja edukacyjna – czyli włączenie się w kampanię społeczną **#jestemwkregach** nakierowaną na społeczność lokalną, która ma przedstawiać osoby z NI jako pełnoprawnych obywateli, z talentami, potencjałem i możliwościami uczestnictwa w życiu społecznym.

3. Funkcja integracyjna – koalicja sojuszników umożliwia proces pozyskiwania osób do Kręgów Wsparcia przez włączanie do działań różnych instytucji i organizacji osób z NI i ich rodzin. Mogą to być zajęcia w domu kultury, grupy religijne czy działania w organizacjach pozarządowych. Osoby z NI mogą też z powodzeniem włączać się jako wolontariusze do różnych akcji społecznych (np. szlachetna paczka, WOŚP, lokalny piknik).

Zintegrowana społeczność potrafi lepiej rozwiązywać problemy w oparciu o synergię działań. Prowadzenie aktywności polegających na oparciu wspólnotowym (kręgi wsparcia) skierowanych do mieszkańców z niepełnosprawnością intelektualną i ich rodzin będzie o tyle efektywniejsze, o ile jest wspomagane przez odpowiednio przygotowane koalicje partnerów związanych z danym terenem i społecznością.

METODYKA TWORZENIA LOKALNEJ KOALICJI SOJUSZNIKÓW

Inicjując powstanie koalicji sojuszników trzeba zwrócić uwagę na szereg elementów, które ułatwią jej intencjonalne zawiązanie, korzystny dla grupy dobór uczestników i ich integrację oraz pozwolą w stosunkowo przewidywalnym czasie wypracować strategię ich współpracy i osiągnąć pierwsze zauważalne sukcesy.

WYBÓR SOJUSZNIKÓW

Pierwszym krokiem tworzenia koalicji jest wstępny wybór potencjalnych sojuszników. Analiza środowiska jest podstawą do określenia organizacji, instytucji i grup interesów z naszej społeczności, które warto pozyskać. Podstawową wartością koalicji jest różnorodność tworzących ją sojuszników. Skuteczność koalicji opiera się na uczestnictwie konkretnych osób i kontaktach międzyludzkich, kolejnym krokiem będą indywidualne spotkania z potencjalnymi sojusznikami, którzy funkcjonują w różnych instytucjach, środowiskach czy organizacjach. Rozmawiając z nimi, warto uważnie przeanalizować ich opinie i wątpliwości – ułatwi to dalsze rozmowy.

WYPRACOWANIE KIERUNKÓW DZIAŁAŃ

Kiedy zapadnie decyzja o tym, kto powinien tworzyć pierwszą grupę inicjatywną, trzeba zaprosić wszystkich potencjalnych sojuszników na spotkanie. W trakcie pierwszych spotkań powinny być poruszane takie tematy jak: dlaczego chcemy włączyć się w działania na rzecz osób z NI?; co możemy wnieść do tych działań? Pozwoli to od początku stworzyć pomiędzy uczestnikami atmosferę otwartości i szczerości. Wzajemnemu poznaniu się towarzyszy oczywiście dyskusja i ustalanie wspólnych działań.

ZASADY I REGUŁY WSPÓŁPRACY

Jednym z efektów początkowych spotkań powinno być wstępne ustalenie obowiązujących zasad i reguł pracy koalicji. Jedną z największych jej zalet jest różnorodność podmiotów oraz charakterów uczestników i uczestniczek. Często porozumienia są tworzone przez silnych liderów. Wprawdzie mogą oni być siłą koalicji przy planowaniu i realizacji zadań, ale jednocześnie jest to bardzo trudna grupa do konsolidacji i współpracy. Dlatego zanim koalicja podejmie jakiekolwiek działania, jej członkowie muszą po prostu obdarzyć się sympatią i zaufaniem – na to trzeba położyć nacisk w trakcie pierwszych spotkań.
Ważne jest również, aby ustalić stopień zaangażowania sojuszników oraz uzyskać od nich deklaracje co do zasobów, które mogą zainwestować. Zasoby to nie tylko wkład finansowy, ale również umiejętności, wiedza, zaangażowanie.

Grupa musi zgodzić się co do sposobu podejmowania decyzji. Jeśli decyduje tylko jedna osoba lub jakaś silniejsza grupa (np. przedstawiciele samorządu), reszta członków czuje, że nie ma wpływu, i się wycofa. Każdy powinien wiedzieć, że ma udział w podejmowaniu decyzji, nawet jeśli jego opinie różnią się od innych.

FUNKCJONOWANIE LOKALNEJ KOALICJI SOJUSZNIKÓW I JEJ ZADANIA

Koalicja sojuszników pozwala łatwiej realizować zadania sprzyjające funkcjonowaniu osób z NI w ich środowisku. W miarę zdobywania doświadczeń i realizacji kolejnych zadań Koalicja coraz wyraźniej zaczyna oddziaływać na lokalne środowisko, opinię publiczną, postawy poszczególnych mieszkańców i całych zbiorowości. Wzrasta jej funkcja edukacyjna.

Wspólne rozwiązania. Powstanie i funkcjonowanie koalicji sojuszników przynosi szereg korzyści, do których można zaliczyć:
– skuteczniejsze rozwiązywanie problemów zdrowotnych, społecznych, kulturowych osób z NI,
– lepsza koordynacja działań nakierowanych na rozwiązywanie problemów osób z NI,
– wypracowanie modelu współpracy międzyinstytucjonalnej prowadzącej do zwiększenia efektywności w zespołowym rozwiązywaniu problemów osób z NI,
– jasny i sprawny przepływ informacji pomiędzy współpracującymi ze sobą służbami społecznymi, instytucjami i organizacjami wspierającymi osoby z NI,

– zwiększenie poczucia wzajemnego wsparcia podczas działań na rzecz osób z NI,
– aktywne poszukiwanie możliwości udziału osób z NI w życiu społecznym poprzez oferowanie im pracy wolontarystycznej lub płatnej (w tym wspomaganej) w placówkach samorządowych bądź organizacjach pozarządowych czy innych podmiotach,
– oddziaływanie na politykę lokalną i jej współtworzenie, m.in. poprzez wdrażanie modelu Kręgów Wsparcia.

Niejako z definicji każda koalicja sojuszników jest otwarta na współpracę z różnymi środowiskami. Ta otwartość na sektor obywatelski, biznesowy i publiczny daje silny impuls do działania, dzięki czemu w prace koalicji włączają się wszyscy zainteresowani poprawą sytuacji osób z NI i ich rodzin. Opracowanie optymalnych rozwiązań i podjęcie działań jest możliwe w oparciu o różnorodne zasoby uczestników koalicji – służb medycznych, pracowników jednostek samorządu, organizacji mieszkańców, lokalnych przedsiębiorców. Osoby z NI otrzymają dzięki temu zindywidualizowaną i wyprofilowaną ścieżkę wsparcia. Obecność w koalicji ośrodka pomocy społecznej, pracowników medycznych czy organizacji pozarządowej pozwoli na stopniowe pokonywanie przez osoby z NI barier związanych ze zdrowiem, uzyskaniem pomocy wolontariackiej czy sąsiedzkiej. To są najistotniejsze elementy pomocne w budowaniu indywidualnej sieci wsparcia, która wpłynie na samodzielność i aktywność osób z NI oraz pozwoli wykorzystać ich kapitał społeczny.

IV. PODSUMOWANIE

Kręgi Wsparcia to rzeczywista zmiana paradygmatu z instytucjonalnego na środowiskowy. Ich celem jest włączanie osób NI i ich rodzin do życia w społeczności oraz dążenie do ich dobrego funkcjonowania w oparciu o spersonalizowane wsparcie. Zakłada się wspieranie empowermentu osób, rodzin i społeczności we wspólnym działaniu.

Kręgi Wsparcia realizują wizję pełnego włączenia osób z NI i rodzin do życia społeczności lokalnej.

Kręgi Wsparcia dają szansę na integrowanie sfery formalnej usług ze sferą nieformalną, czyli rodziną, przyjaciółmi, tworząc jeden system sieciowego wsparcia.

Kręgi Wsparcia opierają się na planowaniu skoncentrowanym na osobie i personalizacji wsparcia.

Kręgi Wsparcia tworzą świadomość życia w relacjach społecznych, od których w znacznej mierze zależy dobre życie osoby z NI i rodziny.

Kręgi Wsparcia zwiększają ilość relacji i więzi w społeczności osoby z NI oraz umożliwiają pełnienie nowych ról społecznych.

Kręgi Wsparcia tworzą płaszczyznę do współtworzenia (koprodukcji) usługi, w której wszyscy biorą udział w oparciu o podmiotowość i każdy wnosi swój udział.

Kręgi Wsparcia uruchamiają pracę w społeczności na podstawie zasobów. Integrują różne podmioty, tworzą synergię w działaniu.

Kręgi Wsparcia w praktyce realizują strategię deinstytucjonalizacji.

V. BIBLIOGRAFIA

„BEZPIECZNA PRZYSZŁOŚĆ" (2017), Model wsparcia środowiskowego osób z niepełnosprawnością intelektualną w społeczności lokalnej. Model został opracowany podczas projektu realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego przez Partnerstwo w składzie: Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną, Stowarzyszenie Biuro Obsługi Ruchu Inicjatyw Społecznych BORIS, Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci Niewidomych i Słabowidzących TĘCZA. www.kregiwsparcia.pl

Praca zbiorowa, *Model organizowania społeczności lokalnej*, CAL / ISP, Warszawa 2014, www.osl.org.pl

Mike Green, Henry Moore, John O'Brien; *Rozwój społeczności w oparciu o zasoby. Model ABCD w praktyce*, Stowarzyszenie Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL, Warszawa 2012.

John P. Kretzmann, John L. McKnight, *A Basic Guide to ABCD Community Organizing*, 2013.

Al Etmanski, Jack Collins, Vickie Cammack, *Bezpieczeństwo i ochrona*, Stowarzyszenie Tęcza, Warszawa 2015.

A Guide to Circles of Support, Foundation for People with Learning Disabilities, 1989.

Beth Mount, Pat Beeman, George Ducharme, *What are we learning about circles of support*, 1989, https://www.community-circles.co.uk/